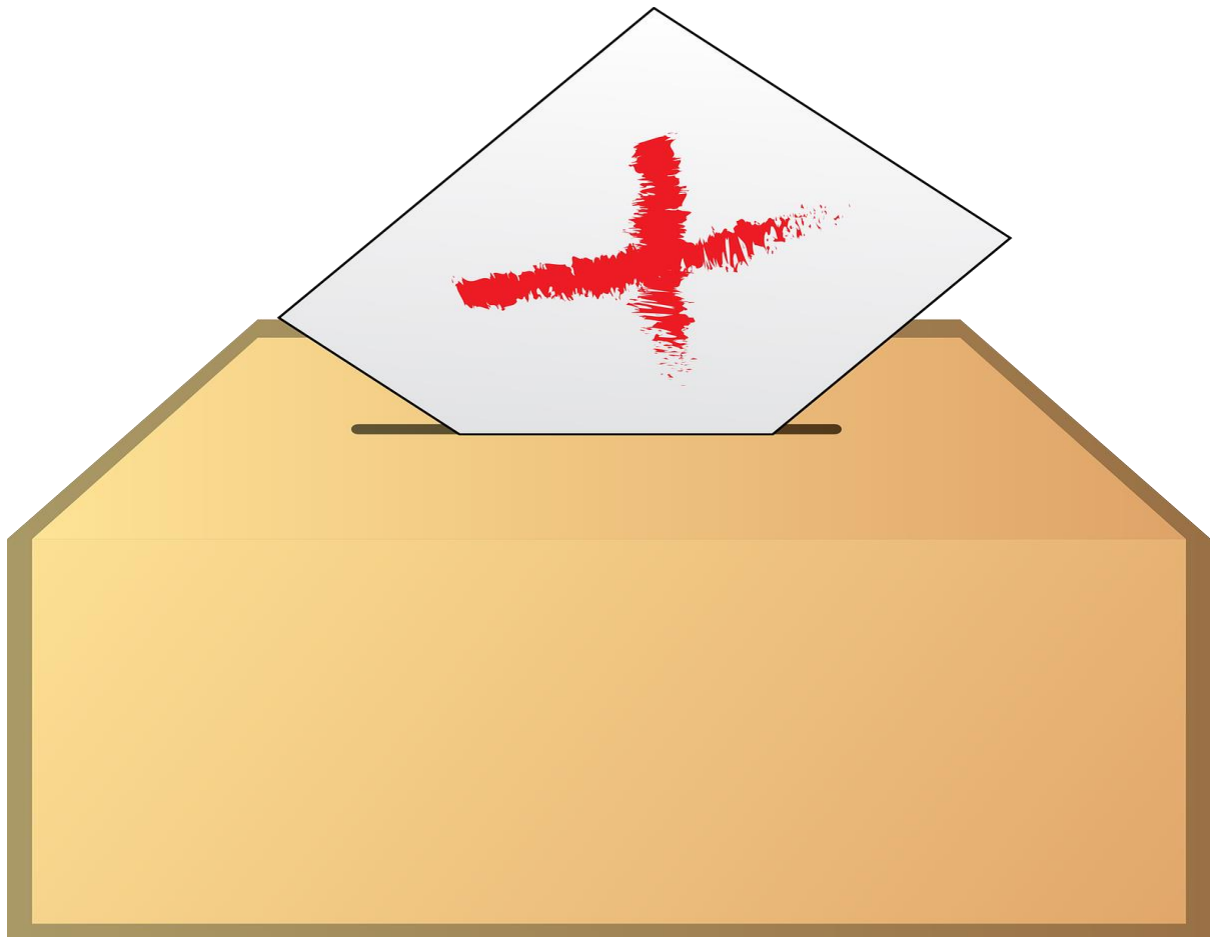

Podsumowanie wyborów samorządowych na Ukrainie

Stanislav Aprilashvili

17.11.2020

Artykuł w skrócie:

- 25 października odbyły się wybory samorządowe na Ukrainie. Frekwencja była rekordowo niska i wyniosła jedynie 36,88%¹.
- Analiza wyników wyborów pokazuje, że największą liczbę głosów zdobyli kandydaci startujący z własnych komitetów wyborczych, a także partie lokalne – 17,7% deputowanych w radach wszystkich szczebli samorządowych². Rządząca partia Sługa Ludu zdobyła 14,57% miejsc (5332 deputowanych), na trzeciej pozycji uplasowała się partia Batkiwszczyna z wynikiem 10,35% (3810 posłów)³.
- Obok głosowania odbył się również tzw. *sondaż prezydenta*. Respondenci głosowali w większości „za” inicjatywami ujętymi na karcie sondażowej.

Tryumf lokalnych partii – tak można podsumować wybory samorządowe na Ukrainie. W większości miast kraju na pierwszym miejscu znalazły się ugrupowania miejscowych liderów. Partie merów i sami burmistrzowie zdobyli największą liczbę głosów w następujących miastach: Dnipro - Borys Fiłatow (46,61% głosów)⁴ i partia Propozycja (34% głosów)⁵, Odessa – Gennadij Truchanow (37,54% głosów)⁶ i partia Dowiraj Dilam (31,25% głosów)⁷, Charków – Gennadij Kernes (60,34%)⁸ i Blok Kernes (40,48% głosów)⁹, Mariupol – Wadim Bojczenko (64,57% głosów)¹⁰ i jego blok (40,74% głosów)¹¹. Warto odnotować również Iwano-Frankiwnsk, w którym zwycięstwo zdobył Rusłan Marcinkiw (84,78% głosów)¹², a partia, do której należy, zdobyła 66,29% głosów.

¹ <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/opratsovano-100-informatsiji-v-tsvk-nazvali-javku-na-mistsevikh-viborakh.html>

² Mowa o radach wiejskich, rejonowych, dzielnic, miejskich i obwodowych.

³ https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm002pt001f01=695pt00_t001f01=695.html

⁴ Odbędzie się 2. tura wyborów.

⁵ https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm057pid112=30pid102=4364pf7691=63801pt001f01=695rej=0pt00_t01f01=695.html

⁶ Odbędzie się 2. tura wyborów.

⁷ https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm057pid112=30pid102=9973pf7691=64276pt001f01=695rej=0pt00_t01f01=695.html

⁸ <https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm048pt001f01=695pt005f01=0pid102=5914pf7691=64337rej=0.html>

⁹ https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm057pid112=30pid102=5914pf7691=64337pt001f01=695rej=0pt00_t01f01=695.html

¹⁰ <https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm048pt001f01=695pt005f01=0pid102=419pf7691=61225rej=0.html>

¹¹ https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm057pid112=30pid102=419pf7691=61225pt001f01=695rej=0pt00_t01f01=695.html

¹² <https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm048pt001f01=695pt005f01=0pid102=6442pf7691=63951rej=0.html>

Media mówią o zimnym prysznicu¹³ dla Zeleńskiego i jego ugrupowania – partia Sługa Ludu (SL) w wyborach parlamentarnych zdobyła 42,3% głosów, jednak w głosowaniu na władze lokalne SL zdobyła jedynie 14,57% mandatów¹⁴. **Wybory samorządowe pokazały, że znów powrócił znany podział Ukrainy na prodemokratyczny Zachód i prorosyjski Wschód, a także zabetonował się stary układ sił, w którym na pierwszy plan wysunęli się lokalni książęta dzielnicowi** – władza merów, szefów regionów i rejonów po reformie decentralizacji się umocniła. Pozostaje jednak otwarte pytanie – co dalej z ukraińską sceną polityczną, na której wyrosło kilkanaście lokalnych projektów merów?

W Kijowie urzędujący mer Witalij Kłyczko wygrał wybory na urząd głowy miasta w pierwszej turze – 50,51% głosów¹⁵. Niespodzianką był wynik Oleksandra Popowa, który zajął 2. miejsce – polityk pełnił funkcję przewodniczącego Kijowskiej Państwowej Administracji Obwodowej, *de facto* był zarządcą Kijowa w latach 2010-2013¹⁶. Największą liczbę głosów w wyborach do rady miejskiej zdobyła Europejska Solidarność z Maryną Poroszenko (żoną byłego prezydenta) na czele (25,83% głosów wyborców¹⁷).

Niepokój może wzbudzać dobry wynik Opozycyjnej Platformy-Za Życie (OPZZ), Bloku Opozycyjnego i Partii Szarija – ugrupowań opowiadających się za odnowieniem przyjaznych stosunków z Rosją. Dwie pierwsze partie powstały na ruinach Partii Regionów. Kiedy w 2014 r. szykowano się do przedterminowych wyborów parlamentarnych, grupy wpływu bliskie do zbiegłego prezydenta Janukowycza w ekspresowym tempie utworzyli nowe ugrupowanie Opozycyjny Blok. Po konfliktach wewnątrz partii od formacji odłączyła się część deputowanych i utworzyli nowe ugrupowanie – Opozycyjną Platformę–Za Życie. W wyborach samorządowych prorosyjska OPZZ zdobyła 1. miejsce w głosowaniu do rad obwodowych w 3 obwodach, a ogółem znajdzie się w 13 z 24 rad obwodowych¹⁸.

Partia urzędującego prezydenta nie zajmowała się rozbudową ośrodków partyjnych w kraju. **Obecne wybory będą pierwszą polityczną przegraną partii Sługa Ludu, a formacja**

¹³ <https://www.radiosvoboda.org/a/30913255.html>

¹⁴ https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm002pt001f01=695pt00_t001f01=695.html

¹⁵ <https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm048pt001f01=695pt005f01=0pid102=2pf7691=2rej=0.html>

¹⁶ <https://zn.ua/POLITICS/klichko-pobedil-v-pervom-ture-smi.html>

¹⁷ https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm057pid112=30pid102=2pf7691=2pt001f01=695rej=0pt00_t001f01=695.html

¹⁸ <https://zn.ua/ukr/POLITICS/vibori-do-miskrad-opzzh-peremahaje-v-.html>

prezydenta jest przyzwyczajona do zwycięstw. *Śludzy* nie zdobyli pierwszego miejsca w wyborach na mera w żadnym dużym mieście, jedynie niektórzy dostali się do drugiej tury (w Krzywym Rogu, Użgorodzie, Połtawie). Spośród średnich miast, kandydaci należący do Śług Ludu wygrali wybory, m.in. w Izmaile, Pokrowie, Nowej Kachowce.

Słaby wynik dla partii, która ma większość w parlamencie, wpłynie również na frakcję w Radzie Najwyższej. **Od samego początku funkcjonowania tej kadencji parlamentu chodziły słuchy, że monowiększość *ślug* nie funkcjonuje. Wiele argumentów wskazuje na to, że niedługo mogą się zacząć transfery do innych frakcji i tworzenie się nowych ugrupowań, które będą skoncentrowane wokół grup wpływu – głośno jest o tzw. grupie Ihora Kołomojskiego, który kontroluje część *ślug*, a także o rzekomym oddzieleniu się grupy skupionej wokół speakera Rady Najwyższej Dmytra Rozumkowa, który jest ojcem zwycięstwa Zeleńskiego w wyborach prezydenckich.**

Wybory pokazały niskie zaufanie do władzy w osobie prezydenta Zelenskiego, na którego poparcie utrzymuje się poparcie dla Śług. Pomimo ustroju parlamentarno-prezydenckiego równowaga znów się zachwiała i całość władzy jest skupiona w ręku jednej osoby. Powodem spadku poparcia nie jest kryzys wywołany nieporadnością wierchuszki w temacie koronawirusa (do takich wyzwani Ukraińcy są już przyzwyczajeni), lecz niespełnione obietnice dane Ukraińcom i dotyczące ukarania korupcjonistów, przeprowadzenia radykalnych zmian społeczno-gospodarczych, podwyższenia świadczeń socjalnych i pensji, zmniejszenia opłat za gaz, czy zakończenia wojny.

Jak zaznaczali przedstawiciele Obywatelskiej Sieci „Opora”, w tegorocznych wyborach było więcej przypadków fałszerstw niż 5 lat temu¹⁹. Wśród najbardziej rozpowszechnionych nieprawidłowości było wydawanie kart do głosowania osobom bez paszportów, karuzele wyborcze²⁰ i siatki²¹. Należy odnotować, że po raz pierwszy od dłuższego czasu technologie kupowania głosów nie zadziałały²².

---

¹⁹ https://www.oporaua.org/report/vybory/mistsevi-vybory/mistsevi_2020/21970-zaiava-opori-za-poperednimi-rezultatami-sposterezhennia-na-mistsevikh-vivorakh-2020

²⁰ Metoda fałszowania wyników wyborów, która polega na dawaniu pieniędzy wyborcom za wynoszenie z lokali wyborczych kart do głosowania. Pierwsza osoba wchodząc do kabiny chowa kartę do głosowania, a do urny wrzuca zwiniętą czystą kartkę. Następnie osoba opuszcza lokal, przekazuje prawdziwą kartę osobom zainteresowanym, którzy zaznaczają na karcie głos za odpowiedniego kandydata. Kolejna osoba odbiera

Warto podkreślić dwa zdarzenia wyborcze, niespotykane wcześniej na Ukrainie. Pierwszym zdarzeniem **jest ingerencja Węgier w proces wyborczy – minister spraw zagranicznych kraju Péter Szijjártó w dzień głosowania na swoim profilu na Facebooku zamieścił post popierający Partię Węgrów Ukrainy²³**. Ukraińskie MSZ oceniło takie działania jako bezpośrednią ingerencją w proces wyborczy i zakazało wjazdu dwóm węgierskim urzędnikom państwowym, którzy wraz z Szijjártó otwarcie agitowali za wspomnianą partią²⁴.

Kolejnym incydem jest działalność nielegalnych komisji wyborczych. We wsi Sosniwka mieszkańcy sami zorganizowali wybory do rady wiejskiej. Należy zaznaczyć, że wieś nie chciała wchodzić do składu terytorialnej gromady (jest to element procesu decentralizacji). Lokal wyborczy funkcjonował pod takim samym numerem, co państwowy lokal wyborczy, a karty zostały wydrukowane samodzielnie. Podobny incydent miał miejsce w obwodzie mikołajowskim²⁵, gdzie inicjatorem afery okazał się były deputowany do Rady Najwyższej.

Sondaż prezydenta

Kilka tygodni przed wyborami prezydent Wołodymyr Zełenski ogłosił, że w dzień głosowania odbędzie się tzw. sondaż prezydencki, w którym zostanie zbadane poparcie dla wybranych inicjatyw. **Sondaż prezydencki jest nieznaną ukraińskiemu ustawodawstwu wyborczemu formą głosowania, która *de facto* była quasi-referendum, zorganizowanym nie przez Centralną Komisję Wyborczą, tylko przez partię.** W takich działaniach można rozpatrywać element ukrytej agitacji sygnowanej nazwiskiem prezydenta, która daje przewagę jednej z partii. Wątpliwości w odniesieniu do głosowania pojawiają się w związku z finansowaniem sondażu, sposobem podliczenia głosów, a także osobami, które były wolontariuszami przeprowadzającymi sondaż (część z nich to osoby nieletnie)²⁶. Dodatkowo, pojawiały się przypadki nieuprawnionego głosowania w sondażu – w głosowaniu brały

---

wypełnioną kartę, wchodzi do lokalu, gdzie bierze niewypełnioną kartę, chowa ją, a do urny wrzuca tę wypełnioną. Następnie swoją kartę wynosi z lokalu i przekazuje osobom zainteresowanym.

²¹ Metoda kupowania głosów wyborców w zamian za pomoc materialną. Jest tworzona sieć wyborców, którzy otrzymują pewną ilość pieniędzy, które zależą od liczby osób wciągniętych w „piramidę wyborczą”.

²² <https://vesti.ua/politika/tehnologii-na-vyborah-2020-podvezti-priplatit-podpisat>

²³ <https://www.facebook.com/szijjarto.peter.official/posts/209477177211507>

²⁴ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/10/26/7271323/>

²⁵ <https://glavcom.ua/publications/derzhavniy-perevorot-miscevogo-masshtabu-shcho-vidbulos-na-viborah-25-zhovtnya-713662.html>

²⁶ <https://www.bbc.com/ukrainian/news-54680644>

udział osoby niebędące obywatelami Ukrainy²⁷, zdarzały się także przypadki kilkukrotnego oddania głosu.

Zastanawiające jest jednak, czy dla zbadania opinii publicznej potrzebne było przeprowadzenie takiego przedsięwzięcia, jakim był sondaż prezydenta. Biuro prezydenta mogło zlecić takie badania pracownikom socjologicznym. Grupa respondentów (nie można ich nazwać wyborcami) jest niereprezentatywna, gdyż poza wymienionymi wyżej uchybieniami sondaż odbył się nie we wszystkich okręgach, a proporcje regionalne nie zostały zachowane. **Zgodnie z badaniami Obywatelskiej Sieci „Opora”, sondaż prezydencki odbył się przy 55% lokalach wyborczych z nierównomiernym rozłożeniem – najwięcej wolontariuszy pracowało na południu kraju (na ponad 78% lokali), najmniej na zachodzie (ponad 37% lokali wyborczych)²⁸.** Jak zaznaczył prezes partii Sługa Ludu Oleksandr Kornijenko, w sondażu prezydenckim wzięło udział 5 milionów Ukraińców²⁹.

Wszystkie inicjatywy referendalne zyskały poparcie większości głosujących. Wśród pytań pojawiła się m.in. kwestia strefy wolnego handlu z obwodami donieckim i Ługańskim – 46,70% respondentów głosowało „za”, 46,48% „przeciw”. Ta kwestia jest wręcz kluczowa z geopolitycznego i strategicznego punktu widzenia, a także z perspektywy dalszych starań Ukrainy do rozwiązania konfliktu w Donbasie. **Nasuwa się jednak pytanie – jakie będą skutki polityczno-prawne takiego głosowania i czy taki sondaż nie zdyskredytował mechanizmu referendum ogólnopolskiego.**

Kryzys konstytucyjny

Konstytucyjny Sąd Ukrainy 28 października opublikował decyzję o uznaniu za niezgodne z konstytucją szeregu zapisów *Ustawy o zapobieganiu korupcji*, które reglamentują zakres działalności Narodowej Agencji Przeciwdziałania Korupcji Ukrainy. Wśród zapisów znalazł się m.in. artykuł, który przewiduje odpowiedzialność za nielegalne wzbogacenie, które jest podstawą obowiązywania antykorupcyjnego ustawodawstwa. Taka decyzja sądu oznacza,

²⁷ <https://www.facebook.com/photo?fbid=2774370409507285&set=pcb.2774370599507266>

²⁸ <https://www.5.ua/polityka/opytuvannia-zelenskoho-provodytsia-bilia-55-vyborchikh-dilnyts-aivazovska-227481.html>

²⁹ <https://www.bbc.com/ukrainian/news-54685272>

że zostaną zamknięte rejestry będące w otwartym dostępie³⁰. **Wątek ten jest istotny w kontekście wyborów samorządowych, gdyż zamknięcie rejestrów utrudni ustalenie zwycięzców wyborów. Narodowa Agencja Przeciwdziałania Korupcji Ukrainy ma w swoich kompetencjach sprawdzenie deklaracji kandydatów na stanowiska deputowanych i merów. Bez takiego sprawdzianu objęcie urzędu jest niemożliwe³¹.** Niektórzy zaczęli sugerować, że taka decyzja może zablokować ruch bezwizowy między Ukrainą a Unią Europejską. Jednak wicepremierka ds. integracji europejskiej Olga Stefaniszyna zapewniła, że ruch bezwizowy z UE nie zostanie cofnięty w związku z decyzją Konstytucyjnego Sądu Ukrainy³². Opublikowany wyrok rozpoczął kryzys polityczno-prawny w państwie.

Wybory samorządowe pokazały kilka tendencji. Przede wszystkim – rozczarowanie rządami Zełenskigo, który nie spełnił obietnic danych Ukraincom rok temu. Po wyborach na pierwszy plan wysunęły się partie merów – poparcie dla ich projektów politycznych przewyższa poparcie dla partii parlamentarnych. Doszło również do ustabilizowania pozycji poszczególnych partii w różnych częściach kraju: na Zachodzie – Europejska Solidarność, na Wschodzie – Opozycyjna Platforma– Za Życie. Podział na Wschód i Zachód jest znów odczuwalny.

---

³⁰ <https://hromadske.ua/posts/ks-oprilyudniv-rishennya-shodo-antikorupcijnoyi-reformi-nazk-j-antikorupcioneri-poyasnili-sho-vono-oznachaye>

³¹ <https://hromadske.ua/posts/zakrityyam-reyestriv-ks-zablokuvav-priznachennya-peremozhciv-miscevih-viboriv-nazk>

³² <https://hromadske.ua/posts/kiyiv-opinivsyia-na-tretomu-misci-u-sviti-za-zabrudnenistyu-povitrya>

O AUTORZE

Stanislaw Aprilashvili. Stypendysta Rządu RP, absolwent studiów licencjackich i magisterskich na kierunku filologia polska, absolwent studiów licencjackich z zakresu stosunków międzynarodowych, doktorant w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Członek Forum Młodych Dyplomatów, dziennikarz. Zainteresowania badawcze to stosunki międzynarodowe na obszarze byłego Związku Radzieckiego i zrównoważony rozwój.

Sfinansowano przez Narodowy
Instytut Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze
środków Programu Rozwoju
Organizacji Obywatelskich na lata
2018 – 2030

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.